

ชายหาดติดดาว

อรสา นิลประกอบกุล นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
ส่วนเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สวัสดีค่ะ ท่านผู้อ่านทุกท่าน ห่วงหายไบนานกับ เรื่อง ชายหาดติดดาว หลายท่านที่มีพื้นที่ติดกับชายฝั่งทะเลหรือมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว จะเคยได้ยินและคุ้นเคยกันมาบ้างแล้ว แต่สำหรับผู้ที่ยังไม่เคยได้ยินก็ไม่ใช่ไร เรามาทำความรู้จักไปพร้อมๆ กันเลยนะคะ ก่อนที่จะเข้าเรื่อง ชายหาดติดดาว เรามาดูนิยามของคำให้เข้าใจตรงกันก่อน คำแรกที่จะกล่าวถึง ได้แก่ ชายหาด หมายถึง พื้นที่ระหว่างแนวน้ำขึ้นกับน้ำลง มีลักษณะเป็นแถบไปตามริมฝั่ง เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของคลื่นและกระแสน้ำในทะเลหรือทะเลสาบหรือแม่น้ำ ขนาดพื้นที่ของชายหาดขึ้นกับการขึ้นลงของกระแสน้ำและความลาดชันของพื้นที่ ส่วนอีกคำ ได้แก่ ชายหาดท่องเที่ยว หมายถึง ชายหาดประเภทหาดทรายที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ สร้างความเพลิดเพลินและนันทนาการ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณชายหาด เช่น การเล่นน้ำ การอาบแดด กีฬาทางน้ำ การนั่งพักผ่อน การรับประทานอาหาร เป็นต้น ทีนี้เรามาเข้าเรื่อง ชายหาดติดดาว ว่ามีความเป็นมาอย่างไร จนถึงปัจจุบัน

เริ่มแรกเลย กรมควบคุมมลพิษ โดย กองจัดการคุณภาพน้ำ (สำนักจัดการคุณภาพน้ำในยุคนั้น) ส่วนแหล่งน้ำทะเล ได้เริ่มดำเนินการเรื่อง ชายหาดติดดาว ตั้งแต่ ปี 2545 เป็นต้นมา โดยใช้ชื่อว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยว หรือ ชายหาดติดดาว มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการรักษาและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยว ซึ่งในยุคนั้นได้รับความสนใจและความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลชายหาดเป็นอย่างดี และเพื่อให้ชายหาดได้รับการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการรักษาและพัฒนาชายหาดท่องเที่ยวของตนให้มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว และเพิ่มรายได้แก่ท้องถิ่น ในปี 2547 ได้ทำการเปิดตัวป้ายดัชนีคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยว ณ หาดบางแสน จังหวัดชลบุรี และในปี 2549 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและจังหวัดตราด ได้รับรางวัลการบริหารจัดการโครงการดีเด่น รวมทั้ง มีการเปิดตัวเพลง ชายหาดติดดาว โดย ศุ บุญเลี้ยง พอมายุค ปี 2550 เปลี่ยนชื่อเป็น เต็มดาวให้หาดเต็ม โดยใช้เกณฑ์การประเมินการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยว ซึ่งพิจารณาจากปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อม/มลพิษ การจัดการธรรมชาติ และความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค ซึ่งในปีนี้อง สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี) ได้เข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการโดยเป็นคณะกรรมการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ร่วมประเมินผลการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยว และ ในช่วงปี 2551-2554 กรมควบคุมมลพิษ ดำเนินงานโครงการชายหาดติดดาว โดยแนวทางการดำเนินงานช่วงนี้เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานดูแลรักษาชายหาด และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมกันพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณชายหาดให้ดีขึ้น ชายหาดที่เข้าร่วมโครงการ มีทั้งชายหาดที่อยู่ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ (พื้นที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) และชายหาดทั่วไป (พื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

บทบาทของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี) นอกจากจะเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยวแล้ว ยังทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทะเลในพารามิเตอร์สารแขวนลอย (SS) และแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) อีกด้วย และล่าสุด ปี 2560 กรมควบคุมมลพิษ ดำเนินการเฉพาะชายหาดที่ได้ 5 ดาว จากการดำเนินโครงการที่ผ่านมา ในพื้นที่ภาคตะวันออก ชายหาด 67 แห่ง ได้รับการดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อม เข้าร่วมโครงการชายหาดติดดาว จากชายหาดท่องเที่ยวทั้งหมดที่มี 154 แห่ง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2560) แม้ว่าปัจจุบัน จะไม่มีโครงการชายหาดติดดาวแล้วก็ตาม แต่ก็อยากเชิญชวนทุกท่าน ไม่ว่าจะป็น นักท่องเที่ยว ประชาชนทั่วไป ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ตระหนักถึงความสำคัญ และหันมาดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดของเราอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมชายหาดให้คงความสวยงามตลอดไป โดยเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานที่มีพื้นที่ชายหาดอยู่ในความรับผิดชอบ ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ และร่วมมือกับทุกภาคส่วน จัดกิจกรรมการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาด ให้ครอบคลุมตามองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมินชายหาดติดดาว ของกรมควบคุมมลพิษ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ด้าน ดังนี้

1. คุณภาพสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษ ได้แก่ อากาศ เสียง ขยะตกค้างในทะเล ขยะตกค้างบนชายหาด ขยะหลังชายหาด คราบน้ำมัน ก้อนน้ำมัน แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด และความชุ่มชื้นในรูปสารแขวนลอย
2. ด้านสภาพและความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ได้แก่
 - 2.1 สันทราย
 - 2.2 ความหลากหลายของพืชชายหาด
 - 2.3 ความหนาแน่นของพืชชายหาด
 - 2.4 ความหลากหลายของสัตว์ที่พบบริเวณชายหาด
 - 2.5 ปริมาณของสัตว์ที่พบบริเวณชายหาด
 - 2.6 ลักษณะหาดทราย
 - 2.7 สภาพการถูกกัดเซาะ
 - 2.8 ภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการทำลายสภาพชายหาด
3. การจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่
 - 3.1 การจัดการคุณภาพน้ำเบื้องต้น
 - 3.2 การจัดการคุณภาพน้ำของธุรกิจการให้บริการที่พัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น
 - 3.3 การจัดการท่อหรือทางระบายน้ำบริเวณชายหาด
 - 3.4 การจัดการขยะ
 - 3.5 การจัดการสิ่งรูกล้าถาวร
 - 3.6 การจัดการสิ่งรูกล้าชั่วคราว
 - 3.7 กิจกรรมในการดูแลชายหาด
 - 3.8 แผนการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

4. การจัดการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่
 - 4.1 ภัยที่เกิดกับนักท่องเที่ยว
 - 4.2 การจัดการด้านภูมิทัศน์และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่
 - 4.3 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยว
 - 4.4 การจัดการด้านความปลอดภัยและระบบเตือนภัย
 - 4.5 การให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่รักษาสิ่งแวดล้อม
 - 4.6 สิ่งอำนวยความสะดวก
 - 4.7 การเข้าถึงชายหาด
 - 4.8 ความพร้อมด้านสาธารณูปโภค
 - 4.9 การมีส่วนร่วมในการจัดการชายหาดท่องเที่ยว
 - 4.10 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ชายหาดจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือเมื่อถูกทำลายแล้วก็จะหมดสภาพไปไม่สามารถฟื้นฟูคืนสู่สภาพเดิมได้โดยง่าย หรือต้องใช้เวลาอันยาวนานในการฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิม การเปิดพื้นที่ธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยขาดการจัดการที่ดี ทำให้แหล่งธรรมชาติหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรม และส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้น การดำเนินงานคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยว หรือ ชายหาดติดตาม จึงเป็นเรื่องหนึ่งที่จะรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว